

политика в Европе: выбор стратегии и ориентиры / сост. Е. Кузьмин, В. Фирсов. – М. : Либерия, 2002. – С. 100–122.

2. Кирнарская Д. К. Классическая музыка для всех. Западноевропейская музыка от григорианского пения до Моцарта / Дина Константиновна Кирнарская. – М. : Слово, 1997. – 272 с.

3. Лебрехт Н. Кто убил классическую музыку? История одного корпоративного преступления / Норман Лебрехт ; [пер. с англ. Е. Богатыренко]. – М. : Изд. дом «Классика-XXI», 2007. – 588 с. – (Сер. «Хроники мировой музыкальной жизни»).

4. Пилатюк О. Першовиконання музичного твору як феномен сучасного соціокультурного континууму : дис. ... канд. мистецтвознав. : 17.00.03 / Олена Борисівна Пилатюк ; Львів. держ. муз. акад. ім. М. В. Лисенка. – Л., 2006. – 283 с. – С. 78.

5. Потєбня О. Мова. Національність. Денаціоналізація / Олександр Опанасович Потєбня ; [упоряд. і вступ. ст. Ю. Шевельова]. – Нью-Йорк : Українська Вільна Академія наук у США, 1992. – 156 с.

6. Hatan T. Die Zukunft Der Klassik / T. Hatan // Das Orcheser. – 2005. – № 2. – S. 10–19.

7. In from the Margins. A contribution to the debate on culture and development in Europe. – Strasbourg : Council of Europe, 1997. – P. 376. – (The European Task Force on Culture and Development).

8. Kolb B. The Decline of the Subscriber Base: a Study of the Philharmonia Orchestra Audience / B. Kolb // International Journal of Arts Managment. – 2001. – № 2. – Vol. 3. – P. 51–59.

9. Leavis F. R. Culture and Environment: The Training of Critical Awareness / F. R. Leavis, D. Thompson. – London : Chatto & Windus, 1933. – 160 p.

10. Swingewood A. The Myth of Mass Culture / A. Swingewood. – London : Macmillan, 1977. – P. 146.

11. Пианист Евгений Кисин : беседа Ю. Коваленко с пианистом Е. Кисиным // Известия. – Раздел «Культура». – 2008. – 9 июля [Электронный ресурс]. – Режим доступа : izvestia.ru/news/338471. – 02.04.2013.

12. Гость программы Денис Мацуев // 1 канал. Телепроєкт «Познер». – 2010. – 19 июля. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://vladimirpozner.ru/prj/pozner/vypusk/4692>. – 02.04.2013.

УДК 37.015.311:7

Гусєва К.В.

ХУДОЖНІЙ ОБРАЗ В МИСТЕЦТВІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТКУ ДУХОВНОСТІ ОСОБИСТОСТІ

Художественный образ в искусстве содержит в себе не только субъективный опыт автора, его понимание и отношение к объектам действительности но и отпечатки культурно-исторического опыта,

эстетических ценностей социума в целом. В процессе его освоения формируется всесторонне и гармонично развитая личность с высокими моральными ценностями, эстетическими канонами и идеалами.

Ключевые слова: *эстетическое воспитание, художественное творчество, художественный образ, духовность.*

Artistic image in art includes not only the subjective experience of the author, his understanding of and attitude towards objects but actually prints and cultural and historical experience, the aesthetic values of the society as a whole. In the course of its development formed comprehensively and harmoniously developed person with high moral values, aesthetic canons and ideals.

Keywords: *aesthetic education, artistic creation, artistic image, spirituality.*

Однією з проблем, що має соціальний характер й пов'язана з таким поняттям як формування особистості, є проблема формування духовності. Сучасний етап розвитку нашого суспільства потребує піднесення національної свідомості і виховання у молоді ідеалів. Поштовхом і основою для цього є, в першу чергу, виховання духовної особистості. Ставлення особистості до надбань культури з самого початку залежить від якості, форми та міри турботи про її духовний світ. Від цього ставлення залежить духовне оновлення суспільства, зміст його ціннісних орієнтацій та майбутнє.

Оскільки духовність визначає спрямованість усіх розумових, емоційно-чуттєвих, вольових якостей людини, її здатність до самопізнання себе, як особистості, надзвичайно важливо створити відповідні умови для пробудження і подальшого духовного розвитку індивіда. [9].

Праці педагогів минулого свідчать про те, що проблеми духовності особистості були актуальні та розглядалися і багато років тому. Видатні педагоги В. О. Сухомлинський, Й. Г. Песталоцці, Я. А. Каменський, А. Дістервег одноголосно виділили головні фактори, які впливають на духовне виховання учнів: праця, сім'я, школа, вчитель. Важливість естетичного виховання в плані духовного розвитку особистості відзначена в педагогіці ХХ століття такими педагогами як Н. Крупська, К. Ушинський, Л. Толстой, Ш. Амонашвілі, Б. Неменський, С. Раппопорт, С. і В. Шацькі, А. Макаренко, В. Сухомлинського. На думку В. Сухомлинського, розвиток духовності відбувається через засвоєння моральних, інтелектуальних і естетичних потреб в процесі активної діяльності людини.

До сприйняття і правильного розуміння прекрасного в дійсності (природи, праці, суспільних відносин, вчинків) і в мистецтві здатне долучити естетичне виховання. Воно може сприяти розвитку естетичних поглядів, смаків і почуттів, потреби і можливості брати участь у створенні прекрасного в мистецтві і житті. Воно дає можливість задіяти всі аспекти естетичної свідомості, що призводить до духовного збагачення і вдосконалення кожної особистості. Естетичне виховання спрямоване на формування почуття краси, здатності бачити і розуміти прекрасне в навколишньому житті. Найважливішою формою естетичного виховання є прилучення особистості до різних видів мистецтва, зокрема літератури, музики, образотворчого мистецтва, хореографії, театр, кіно.

Таким чином, духовність виражається системою інтелектуальних, моральних та естетичних цінностей, що реалізуються в творчій діяльності, моральних принципах, нормах поведінки. Духовність як синтез емоційного, морального та інтелектуального потенціалу особистості, виражена в прагненні до активного, свідомого, творчо самовираження, проявляється в потребі спілкування з мистецтвом. Таке сприймання може бути як у формі сприйняття так і активної практичної діяльності результатом якої є витвір мистецтва.

В свою чергу мистецтво є однією з основних складових духовної культури, відображенням в художній формі уявлень людини про світ, про навколишню дійсність. Мистецтво виступає способом ціннісної соціалізації людини, його емоційного та інтелектуального розвитку, прилучення до досвіду людства, до вікової мудрості, до конкретних суспільно-історичних інтересів, прагнень, ідеалам через власний внутрішній досвід, через особисте емоційне переживання. Мистецтво відіграє величезну роль і в передачі людині моральних цінностей.

Характерною особливістю мистецтва, що відрізняє його від інших форм суспільної свідомості, є емоційно-чуттєве начало, яке стимулює митця до створення, а аудиторію до сприймання художнього твору. Завданням мистецтва не є фотографічна фіксація подій. Мистецтво направлене на філософсько-естетичне осмислення зображуваного, інтерпретацію характерних процесів та явищ через систему художніх образів. Таке осмислення та інтерпретація у сукупності створюють естетичну атмосферу, яка захоплює почуття і розум глядача. Великою прерогативою мистецтва є його здатність художньо осмислювати дійсність, розкривати і досліджувати внутрішній світ людини.

В естетичному аспекті важливість мистецтва не викликає сумніву, оскільки воно є власне його суттю. Творчий досвід людини, його духовне багатство концентрує та відображає мистецтво. У художніх здобутках різних видів мистецтва виражається естетичне відношення людини до світу суспільного життя і природи.

Автори творів мистецтва, виступаючи представниками того чи іншого народу, в свій час зуміли сприйняти, усвідомити, перейняти історичний досвід своєї нації та відобразити національну своєрідність, неповторність звичаїв, національних характерів, віросповідань, художнього відношення до світу. Можна стверджувати, що етнічне коріння є певним підґрунтям, на якому зростає, формується людина як автор, митець або споглядач. Етнічне мистецтво є ширшим за поняття національного; воно вважається причетним до певного народу, його культури, традицій. Окрім належності до певного етносу; етнічність мистецтва фіксує, визначає естетико-художнє ставлення до світу, специфіку художньої традиції представників певної спільноти в певний історичний проміжок часу. Мистецтво як соціально-культурне явище зберігає історичний досвід, способи та засоби естетичного та художнього розуміння, засвоєння світу. Етнічне традиційне мистецтво не лише закріплює художній досвід певного етносу, але й сприяє збереженню його духовного, культурної неповторності, передає від покоління до покоління самотутній досвід його світосприйняття. Етнічність мистецтва не існує без певного національного,

культурного підґрунтя, виникає та розвивається на конкретній історії певного народу. [1, с.27]

Також можна виділити поняття «народність мистецтва», яке часто розуміють як фольклор. Але передусім воно фіксує естетичні інтереси народу, до якого належить автор, рівень його духовного розвитку, прагнень та сподівань. Автор завжди використовує в своїх творах естетичні засоби, створені в певному національно-культурному середовищі. Народне мистецтво спрямоване безпосередньо на глядача, який живе, або виріс та виховувався в тій же соціальній групі, що і автор роботи. Своєрідним зберігачем та поцінувальником творів мистецтва виступає народ. У випадку, коли твір адресований широкому колу глядачів або слухачів певної доби, але не здобуває визнання та популярності, він перестає існувати як естетична цінність.

Зазвичай художня творчість трактується як процес особливої об'єкт - суб'єктної взаємодії. Наслідком такої взаємодії є виникнення системи художніх образів – твори мистецтва, що фіксують авторське бачення і розуміння предметів, подій, явищ зовнішнього світу. Крім цього, мистецтво вимагає від автора дотримання гармонійної єдності змісту та форми художнього твору. Цінними визнаються одночасно і художній зміст і художня форма твору. Також важливими вважаються інтелектуальні, емоційні елементи творчого процесу.

Мистецтво вимагає від автора стриманості у використанні художніх засобів для втілення свого задуму. Крім культурно-історичних естетичних цінностей, твір мистецтва відображає індивідуально-ціннісні орієнтації свого автора. В безпосередній взаємодії людини із об'єктивною дійсністю відбувається процес відображення. Людина активно відповідає на вплив предметів і явищ об'єктивної дійсності. Мозок перетворює енергію впливу у внутрішні психічні стани, в суб'єктивні образи, які допомагають орієнтуватися людині у зовнішньому світі, спонукають її до дій. [5, с.21]

Створюючи твір мистецтва, автор аналізує, вивчає дійсність та наче пропускає її через призму своїх переконань, поглядів, певного життєвого досвіду. Таке відображення дійсності та своєрідний вираз внутрішнього світу митця в мистецтві має назву «художній образ». Він не копіює конкретний об'єкт буття, а є відтворенням таких категорій естетики як прекрасне, потворне, трагічне, комічне та ін.. [1, с.29]. Творчий процес вимагає від автора створення образів, подій та об'єктів, яких вона ще не сприймала. На цьому етапі використовується такий специфічно людський психічний процес як уява, що є процесом створення людиною на основі попереднього досвіду образів об'єктів, яких вона ніколи не сприймала. Уява є невід'ємною складовою діяльності, що допомагає передбачити результат діяльності. Неможливо розпочати та закінчити будь-яку працю не уявивши результат та етапи цієї праці. Окрім випереджального відображення дійсності, процес уяви створює образи, об'єкти, які в природі не існують та існувати не можуть. [7, с.185]

Нові образи створюються завдяки різноманітним потребам які виникають в певний період. Такі потреби породжуються в процесі людської діяльності, в процесі накопичення знань, зміною суспільних умов життя, прогностичних потреб. Відступ від реальності, вихід за її межі дозволяє розширити пізнавальні можливості та забезпечує здатність людини передбачити наслідки та результати

певних дій, створювати новий світ. Уява допомагає людині орієнтуватися у проблемних ситуаціях, передбачати результат, приймати правильні рішення навіть тоді, коли наявних знань виявляється недостатньо.

Таким чином ми бачимо, що духовне становлення особистості її всебічний розвиток досягається через естетичне виховання, що спрямовується на розвиток естетичного смаку та розуміння естетичних категорій. Однією з таких категорій є художній образ, який впливає на людину через мистецтво. Завдяки художнім образам у людини розвиваються вміння естетично засвоювати світ, та підвищувати свою духовність.

Література

1. Білодід Ю.М., Поліщук О.П. *Основи дизайну: Навч. Посіб.- К.: Вид. ПАРАПАН, 2004. – 240 с.* Леонт'єв А.Н. *Деятельность: Сознание: Личность. – М.: Политиздат, 1974. -304 с.*

2. *Естетика: Підручник / Л.Т. Левчук, В.І. Панченко, О.І. Оніщенко, Д.Ю. Кучерюк; За заг. ред. Л.Т. Левчук. – 2-ге вид., допов. і переробл. – К.: Вища шк., 2006. – 431 с.: іл.*

3. *Здібність, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень / Под.ред. В.О. Моляко, О.Л. Музика. – Житомир: Рута, 2006. – 319 с.*

4. *Костюк Г.С. Избранные психологические труды / Под.ред. Л.Н. Проколенко; АНП СССР – М.: Педагогика, 1988 – 301 с.*

5. *Леонт'єв А.Н. Проблемы развития психики – М.: Мысль, 1965 – 571с*

6. *Максименко С.Д. Загальна психологія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 271 с.*

7. *Мистецтво сучасного та минулого / Під ред. М.М. Заковича. – К., 2001. – 240 с.*

8. *Подласый И.П. Как подготовить эффективный урок: Книга для учителя. - М.: Просвещение, 1989. - 204 с.*

9. *Психологія : Підручник для педагогічних вузів / За редакцією. Г.С. Костюка – К.: Радянська школа, 1961*

10. *Яремків М. Композиція: творчі основи зображення. Навчальний посібник. – Тернопіль: Підручник і посібник, 2005. – 112 с.*

УДК 371.124:7.071.2

Корчагіна Г. С.

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ТВОРЧІ ВМІННЯ» В СТРУКТУРІ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття друкується за результатами
XVI конференції ЕРТА – асоціації педагогів – піаністів України.

Стаття посвящена проблеме формирования интеллектуально-творческих умений будущих учителей музыкального искусства. На основании